

**О.Е. Ломоносова, канд. екон. наук, доцент
завідувач кафедри економіки
Херсонська філія Національного університету кораблебудування**

ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕРЕЖІ ВІДОКРЕМЛЕНИХ СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

В статті розглянуті зміни, що відбулися в системі відокремлених структурних підрозділів закладів вищої освіти України, починаючи з другої половини першого десятиліття 2000-х років, коли розпочалося поступове скорочення їх кількості. Наведена динаміка кількості відокремлених структурних підрозділів закладів вищої освіти України, які здійснювали підготовку фахівців за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями, у тому числі державної та інших форм власності. Для кількісної оцінки зміни стану та значення відокремлених структурних підрозділів для регіональної освіти проаналізована динаміка чисельність студентів, які навчаються в них.

Ключові слова: вища освіта, проблеми вищої освіти, заклади вищої освіти, відокремлені структурні підрозділи закладів вищої освіти, мережа відокремлених структурних підрозділів закладів вищої освіти.

Постановка проблеми. Одним з найяскравіших явищ у вищій освіті України після здобуття її незалежності та поступовому переходу на рейки ринкової економіки є бурхливий розвиток системи відокремлених структурних підрозділів закладів вищої освіти (ЗВО), який відбувався на фоні комерціалізації освіти. За роки незалежності України, а особливо після того, як ЗВО розпочали приймати студентів на навчання на умовах контракту, в усіх регіонах з'явилася велика кількість різноманітних філій, інститутів, факультетів, навчально-консультаційних пунктів і центрів. Зростання їх числа відбувалося з початку 1990-х років до початку другої половини першого десятиліття 2000-х років, коли система відокремлених структурних підрозділів ЗВО України досягла найбільшого розвитку.

Створення розвиненої мережі відокремлених структурних підрозділів в цілому можна оцінити як позитивне. Наближаючи ЗВО до споживачів їх послуг, розширюючи спектр спеціальностей, за якими можна здобути вищу освіту, це явище тим самим сприяє більш повному задоволенню освітніх потреб молоді.

Разом з тим, у цей час існує велика кількість різноманітних проблем, які стосуються створення й управління діяльністю відокремлених структурних підрозділів ЗВО. Значна їх частина не має достатнього ресурсного потенціалу, а у деяких немає навіть усіх необхідних документів на здійснення освітньої діяльності. Стихийне виникнення відокремлених структурних підрозділів, багато з яких були організовані лише для здійснення підготовки за спеціальностями, що користуються популярністю у населення (правознавчими, економічними, управлінськими) і не вимагають скільки-небудь значних вкладень для створення складної лабораторної бази, призвело до багаторазового дублювання навчання за однаковими спеціальностями. Внаслідок цього на місцевих ринках праці часто виникає суттєве перевищення пропозицій над попитом на фахівців вказаних спеціальностей. Багато-які випускники ЗВО майже одразу після здобуття певного освітнього ступеня становляться на облік до центрів зайнятості, змушені змінювати професію та перекваліфіковуватися.

В останній час у зв'язку з демографічною кризою та ризиком скорочення кількості випускників шкіл III ступеня багато-які відокремлені структурні підрозділи стали збитковими. Це, разом з підвищенням акредитаційних вимог, призвело до значного скорочення кількості відокремлених структурних підрозділів, яке відбувалося, починаючи з другої половини першого десятиріччя 2000-х років.

Незважаючи на суттєве зменшення кількості відокремлених структурних підрозділів, в Україні і тепер існує розгалужена їх мережа, що зумовлює необхідність вирішення проблем, пов'язаних з їх створенням, функціонуванням і розвитком, оптимізацією мережі, приведенням їх діяльності у відповідність до норм чинного законодавства, забезпеченням належної якості вищої освіти. Це, в свою чергу, зумовлює необхідність узагальнення накопиченого досвіду роботи та управління ними. Але, передусім, найбільш доцільним уявляється проведення аналізу тенденцій трансформації мережі відокремлених структурних підрозділів і визначення її стану у теперішній час.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні, як і в інших країнах колишнього Радянського Союзу, проблеми, що стосуються функціонування структурних підрозділів ЗВО, незважаючи на наявність розгалуженої їх мережі, на диво, розроблені явно недостатньо. Попри досить широке обговорення у пресі протягом тривалого часу питань, пов'язаних з відокремленими структурними підрозділами, проблемами доцільності їх створення, управління, оцінкою ефективності діяльності, присвячена незначна кількість наукових праць. Більшість публікацій носить загальний характер. В них, як правило, розглядаються роль та місце

відокремлених структурних підрозділів для певних регіонів, недостатня якість підготовки фахівців. Найчастіше питання, пов'язані з відокремленими структурними підрозділами ЗВО стисло розглядаються в наукових працях, присвячених загальним проблемам розвитку вищої освіти (див, наприклад, [1], [2] тощо). Незначна кількість наукових праць присвячена питанням розгляду їх функцій, комплексному або економічному аналізу діяльності (див. [3], [4], [5], [6] та деякі інші).

Формулювання цілей статті. Метою даної роботи є проведення аналізу трансформації мережі відокремлених структурних підрозділів ЗВО в Україні.

Виклад основного матеріалу досліджень. В цілому в Україні у 2018 році функціонувало 466 відокремлених структурних підрозділів університетів, академій та інститутів (табл. 1). Переважна їх більшість (316 закладів або 67,8,3 %) мали державну форму власності. До складу приватних входило 148 закладів (що становить 31,8 %, загального числа відокремлених структурних підрозділів), до складу комунальних – 2 ЗВО (0,4 %).

1. Кількість відокремлених структурних підрозділів університетів, академій та інститутів в Україні у 2018 р.*

Тип відокремленого структурного підрозділу ЗВО	Разом	Форма власності відокремленого структурного підрозділу		
		державна	комунальна	приватна
1. Філія	75	37	1	37
2. Інститут	95	45		50
3. Факультет	30	19		11
4. Навчально-консультаційний центр	15	12		3
5. Навчально-консультаційний пункт	12	12		
6. Відділення	10	10		
7. Коледж	215	167	1	47
8. Технікум (училище)	14	14		
Разом	466	316	2	148

Джерело: розраховано автором за даними [7]

У цей час майже половина (46,1 %) відокремлених структурних підрозділів відносяться до коледжів, 20,4 % – до інститутів, 16,1 % – до філій. На усі інші типи ЗВО припадає 17,4 % загальної кількості відокремлених структурних підрозділів. Слід зазначити, що далеко не в усіх коледжах, незважаючи на те, що вони за видом закладу освіти відносяться до закладів вищої освіти, здійснюється підготовка фахівців за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями. В подальшому нами розглядатимуться лише ті відокремлені структурні підрозділи університетів, академій та інститутів, які проводять підготовку бакалаврів і магістрів.

Порівняння кількості та складу відокремлених структурних підрозділів, що функціонували у 2018 р., з даними 2008 р. свідчить про суттєве скорочення їх загального числа (табл. 2). У 2008 р. в Україні налічувалося 1004 відокремлених структурних підрозділи, включаючи технікуми, коледжі та інститути, які на той час були приєднані до ЗВО III-IV рівнів акредитації і при цьому не мали статусу юридичної особи [8].

2. Динаміка кількості відокремлених структурних підрозділів у 2008-2018 рр.

Рівень акредитації*	Разом		У тому числі за формами власності				Зміни кількості ВСП (+ збільшення, - зменшення)		
			державна		інші (приватні та комунальні)		Разом	У тому числі за формами власності	
	2008	2018	2008	2018	2008	2018		державна	інші
III-IV	974	452	720	302	254	150	- 522	- 418	- 104
I-II	30	14	12	14	18	-	- 16	+ 2	- 18
Разом	1004	466	732	316	272	150	- 538	- 416	- 122

- З метою порівняння відокремлені структурні підрозділи, що функціонували у 2018 році, умовно розподілені за рівнями акредитації

Джерело: розраховано автором за даними [7; 8]

У 2006-2007 рр. Міністерством освіти і науки України були проведені перевірки діяльності відокремлених структурних підрозділів, які виявили суттєві порушення порядку створення та провадження освітньої діяльності переважною більшістю відокремлених структурних підрозділів ЗВО. Так, 70 % відокремлених структурних підрозділів не дотримувалися

Ліцензійних умов надання освітніх послуг у сфері вищої освіти. 26 % підрозділів не мали ліцензії, 22 % – дозволів місцевих органів самоврядування на створення. Порушення ліцензійних вимог у кадровому забезпеченні були виявлені майже у 83 % підрозділів, у забезпеченні площами – у 70 %, у забезпеченні комп'ютерами – у 60 % (в тому числі у 16 % вони взагалі були відсутні). У 67 % відокремлених структурних підрозділах забезпеченість студентів підручниками і навчальними посібниками, що містяться у власних бібліотечних фондах, не перевищувала 40 % і т. д. Недотримання акредитаційних вимог щодо якості освіти було виявлено у понад 80 % підрозділів [8].

Створення великої кількості відокремлених структурних підрозділів, які у більшості випадків дублювали підготовку фахівців в інших ЗВО, що розташовані в тих же самих містах, головним чином, за економічними, управлінськими та юридичними спеціальностями, відірваність їх пропозицій від реальних економічних, соціальних, освітніх та культурних потреб регіонів призвели до розпорошення студентів між великим числом закладів вищої освіти. Це, разом зі зменшенням кількості випускників шкіл III ступеня внаслідок демографічної кризи, зумовило скорочення вступників, що припадають на один ЗВО. Так, у 2014 році до 16 ЗВО державної форми власності було зараховано менше 200 осіб, а до 80 ЗВО приватної форми власності – від 100 осіб до одного абітурієнта [9]. У цьому ж році у двох академіях контингент студентів становив менше 900 студентів, а у 51 університеті, академії, інституті приватної форми власності та їх відокремлених підрозділах налічувалось менше, ніж по 200 студентів [9].

Порушення ліцензійних вимог і низький рівень підготовки фахівців зумовило реалізацію протягом тривалого часу заходів, спрямованих на скорочення мережі відокремлених структурних підрозділів. Останнє суттєве зменшення їх числа відбулося у 2014-2015 роках, коли припинили діяльність та були ліквідовані біля п'яти десятків відокремлених структурних підрозділів [10].

Через постійне скорочення кількості відокремлених структурних підрозділів у 2018 році їх число зменшилося до 466 або на 53,6 %, тобто більше, ніж у два рази (табл. 2). При цьому кількість відокремлених структурних підрозділів державних ЗВО скоротилася на 56,8 %, а інших – на 44,9 %. Внаслідок таких змін питома вага відокремлених структурних підрозділів ЗВО державної форми власності у 2018 році у порівнянні з 2018 роком зменшилася з 73,9 % до 66,8 %, а відокремлених структурних підрозділів – збільшилася з 26,1 % до 33,2 %.

Більш повне і точне уявлення про зміни стану та значення

відокремлених структурних підрозділів, на наш погляд, можна отримати аналізуючи не кількість самих підрозділів, а чисельність студентів, які навчаються в них. Це пояснюється, передусім, тим, що у переважній більшості відокремлених структурних підрозділів, як правило, навчається невелика кількість студентів. Тому у більшості випадків оцінювати їх розвиток і значення більш правильно саме за чисельністю студентів.

Як свідчать дані табл. 3, найбільша чисельність студентів, що навчалися як в усіх ЗВО України, незалежно від типу закладу освіти, так і в їх відокремлених структурних підрозділах, припадає на 2007-2008 навчальний рік. Тоді у ЗВО України в цілому навчалось 2372,4 тис. осіб, а у відокремлених структурних підрозділах – 306,7 тис. осіб. Мінімальні значення чисельності студентів мали місце у 2017-2018 навчальному році: 1330,0 тис. осіб – у всіх ЗВО України і 109,0 тис. осіб – у відокремлених структурних підрозділах.

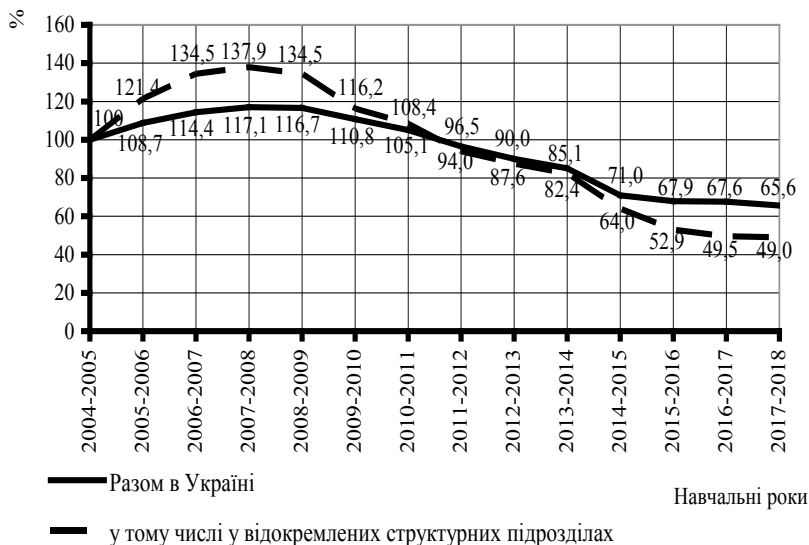
3. Чисельність студентів, які здобували освітні ступені бакалавра та магістра в університетах, академіях й інститутах України та їх відокремлених структурних підрозділах у 2004-2005-2017-2018 навчальних роках, осіб

Навчальні роки	В усіх ЗВО України	У відокремлених структурних підрозділах університетів, академій та інститутів
2004-2005	2026726	222366
2005-2006	2203830	269962
2006-2007	2318553	298991
2007-2008	2372462	306685
2008-2009	2364541	299032
2009-2010	2245200	258477
2010-2011	2129835	241008
2011-2012	1954789	209046
2012-2013	1824906	194804
2013-2014	1723685	183140
2014-2015	1437955	142224
2015-2016	1375160	117720
2016-2017	1369432	110036
2017-2018	1329964	109003

Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики України

Кількість студентів, що навчалися у відокремлених структурних підрозділах університетів, академій, інститутів, в період з 2004-2005 по 2017-2018 навчальні роки зменшилася з 222,4 до 109,0 тис. осіб (достовірна статистична інформація про кількість студентів відокремлених структурних підрозділів до 2004-2005 роки відсутня).

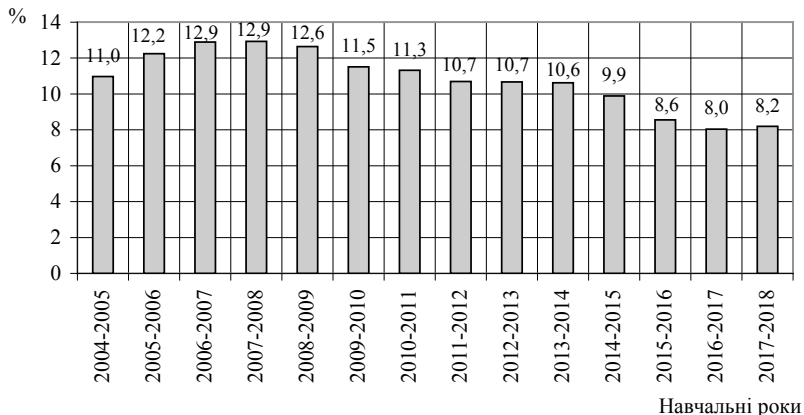
Темпи зміни чисельності студентів у розглядуваному періоді вказують на більш динамічний рух контингенту студентів відокремлених структурних підрозділів у порівнянні з ЗВО у цілому в кожному році (рис. 1). Починаючи з 2011-2012 навчального року кількість студентів відокремлених структурних підрозділів скорочувалася більш швидкими темпами ніж в університетах, академіях та інститутах України в цілому. На цей час у порівнянні з 2004-2005 навчальним роком контингент студентів у ЗВО України скоротився практично на третину, а у відокремлених структурних підрозділах – на половину.

Рис. 1. Динаміка чисельності студентів в університетах, академіях та інститутах України в цілому та в їх відокремлених структурних підрозділах у 2004-2005 – 2017-2018 навчальних роках

Джерело: побудовано автором за даними Державної служби статистики України

Протягом розглядуваного періоду питома вага студентів, що навчаються у відокремлених структурних підрозділах ЗВО, свого максимального значення (12,9 %) досягла у 2007-2008 навчальному році (рис. 2). Мінімальне значення даного показника (8,0 %) припадає на 2016-2017 навчальний рік.

Рис. 2. Питома вага студентів, що навчалися у відокремлених структурних підрозділах університетів, академій та інститутів України у 2004-2005 - 2017-2018 навчальних роках,

Джерело: розраховано автором за даними Державної служби статистики України

У цей час відокремлені структурні підрозділи функціонують в усіх без винятку областях України. 182 з 289 ЗВО України (63,0 % від загальної кількості ЗВО) розташовані в науково-культурних центрах (Київ, Харків, Дніпро, Львів, Донецьк, Одеса), де у цей час навчається 62,2 % студентів України. Але незважаючи на це, навіть у Києві, де функціонує біля 70 університетів, академій, інститутів (майже чверть усіх ЗВО) і навчається 26,5 % студентів України, є відокремлені структурні підрозділи інших регіонів. Це Інститут управління і права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (м. Харків), Київський навчально-науковий центр Одеської національної академії зв'язку ім. О.С. Попова та Київський навчально-консультаційний пункт Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (м. Миколаїв).

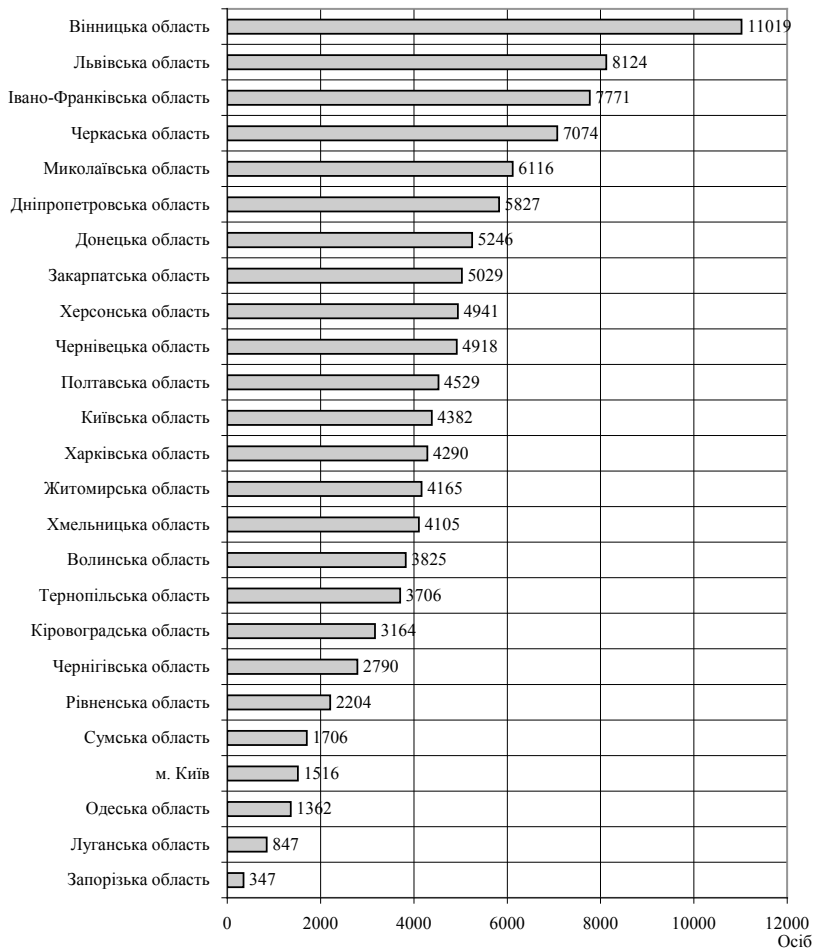

Розподіл студентів відокремлених структурних підрозділів за регіонами на початок 2017-2018 навчального року наведений на рис. 3. Як видно з рисунку, найбільша абсолютна кількість студентів на той час навчалася у відокремлених структурних підрозділах Вінницької області (11,0 тис. осіб). У Львівській, Івано-Франківській та Черкаській областях чисельність студентів філій, навчально-консультаційних пунктів тощо перевищувала 7,0 тис. осіб. Найменша кількість студентів навчалася у відокремлених структурних підрозділах, що знаходяться у Запорізькій області (347 осіб).

Найбільша питома вага кількості студентів, що навчалися у відокремлених структурних підрозділах різних областей України, базові навчальні заклади яких розташовані в інших областях, у 2017-2-18 навчальному році, за нашими підрахунками була у Кіровоградській (35,7 %) та Вінницькій областях (31,1 %), найменша – у Запорізькій області (0,58 %) та м. Києві (0,43 %).

В табл. 4 наведений розподіл областей України за питомою вагою студентів, що навчалися у відокремлених структурних підрозділах університетів, академій та інститутів інших регіонів, на початок 2017-2018 навчального року. З таблиці видно, що у відокремлених структурних підрозділах, які працюють в деяких областях України, навчалася достатньо значна кількість студентів. Так, у двох областях (Кіровоградській та Вінницькій) частка студентів відокремлених структурних підрозділів перевищувала 30 %, а ще у 8 областях (Івано-Франківській, Миколаївській, Херсонській, Закарпатській, Чернівецькій, Черкаській, Донецькій, Волинській, Житомирській та Київській) – 20 %.

ЗВО зацікавлені у підтриманні своїх відокремлених структурних підрозділів не тільки через розширення обсягу надання платних послуг. Наявність відокремлених структурних підрозділів, збільшуючи контингент студентів, чисельність викладачів, матеріально-технічну базу, не тільки дає змогу ЗВО наростити обсяги навчальної та наукової роботи, але й розширяє їх вплив, сприяє встановленню прямих зв'язків з підприємствами й організаціями інших регіонів, що підсилює роль і значущість базових університетів, академій та інститутів.

Рис. 3. Чисельність студентів, які навчалися у відокремлених структурних підрозділах, створеними університетами, академіями та інститутами, що знаходяться в інших регіонах України, на початок 2017-2018 навчального року

Джерело: побудовано автором за [Осн, с. 241]

4. Розподіл областей України за питомою вагою чисельності студентів, які навчалися у відокремлених структурних підрозділах, створеними університетами, академіями й інститутами, розташованими в інших регіонах, на початок 2017-2018 навчального року

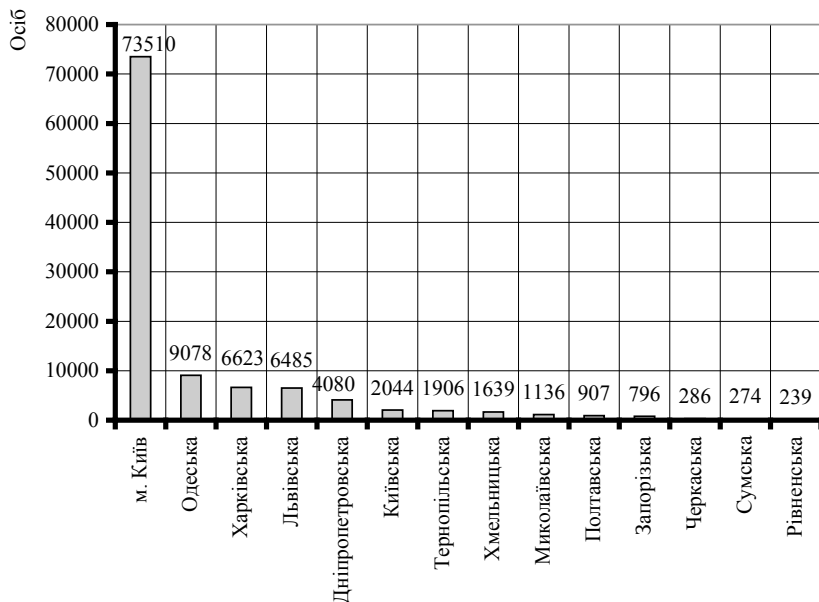
Питома вага студентів, що навчалися у відокремлених структурних підрозділах, % *	0-5	6--10	11-15	16-20	21-25	26-30	31-35
Кількість областей, включаючи м. Київ	5	4	2	4	8	0	2

* Розраховано з точністю до цілого значення

Джерело: розраховано автором за [Осн, с. 241]

Оскільки студенти відокремлених структурних підрозділів облічуються в базових ЗВО, це збільшує чисельність студентів областей, в яких вони розташовані. Найбільша кількість студентів навчаються у відокремлених структурних підрозділах, які створені в різних областях України столичними ЗВО. Їх чисельність у 2017-2018 навчальному році дорівнювала 73,5 тис. осіб (рис. 4), що становить 20,9 % загального контингенту столичних університетів, академій та інститутів.

Університети, академії та інститути Одеської області в своїх відокремлених структурних підрозділах навчали 9,1 тис. студентів, Харківської та Львівської областей – приблизно по 6,5 тис. осіб. Менше тисячі студентів навчалися у відокремлених структурних підрозділах, які належать ЗВО, розташованим в Полтавській, Запорізькій, Черкаській, Сумській та Рівненській областях. Університети, академії та інститути одинадцяти областей України своїх відокремлених структурних підрозділів в інших регіонах взагалі не мають. Це ЗВО Вінницької, Волинської, Донецької, Житомирської, Закарпатської, Івано-Франківської, Кіровоградської, Луганської, Херсонської, Чернівецької та Чернігівської областей.

Рис. 4. Чисельність студентів відокремлених структурних підрозділів, які належать університетам, академіям та інститутам, розташованим у вказаних регіонах України, на початок 2017-2018 навчального року

Джерело: побудовано автором за [Осн, с. 241]

Розподіл областей України, в яких знаходяться базові ЗВО, за питомою вагою студентів відокремлених структурних підрозділів інших регіонів цих ЗВО на початок 2017-2018 навчального року наведений в табл. 5. З таблиці видно, що у трьох областях, ЗВО яких мають відокремлені структурні підрозділи, це практично не впливає на чисельність студентів, оскільки питома вага студентів структурних підрозділів цих ЗВО не перевищує 1 %. Найвність відокремлених структурних підрозділів у ЗВО суттєво позначається на кількості студентів тільки в Києві. Частка студентів відокремлених структурних підрозділах, що облічуються в столичних ЗВО, становить 21 %.

**5. Розподіл областей України, в яких знаходяться базові ЗВО,
за питомою вагою студентів відокремлених структурних підрозділів
в інших регіонів цих ЗВО на початок
2017-2018 навчального року**

Питома вага студентів, що навчалися у відокремлених структурних підрозділах, % *	< 1	1-5	5-10	11-15	15-20	> 20
Кількість областей, включаючи м. Київ	3	5	5	0	0	1

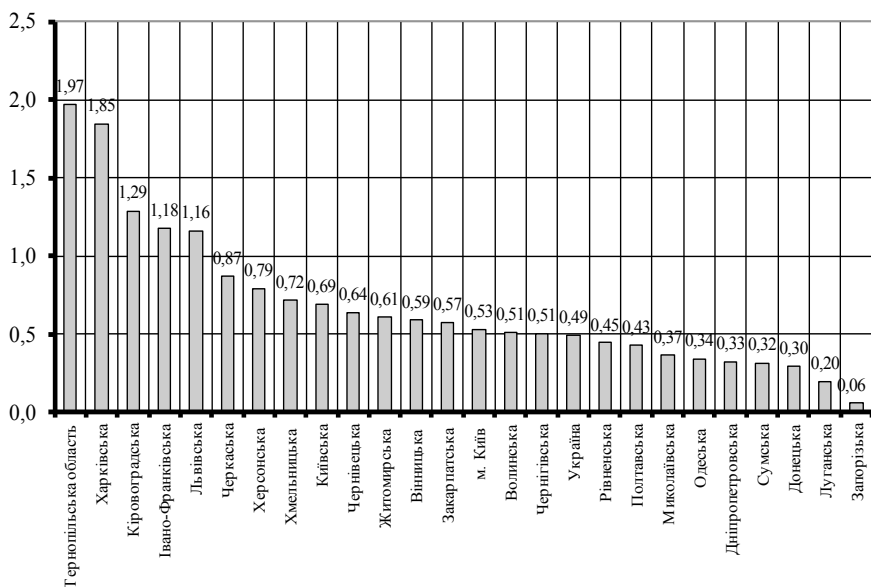
* Розраховано з точністю до цілого значення

Джерело: розраховано автором за [Осн, с. 241]

Як вже відзначалося, протягом 2007-2008 – 2017-2018 навчальних років відбулося значне скорочення чисельності студентів, які навчаються у відокремлених структурних підрозділах. Але в п'яти областях кількість таких студентів збільшилася (рис. 6). Причому в Тернопільській та Харківській областях контингент студентів відокремлених структурних підрозділів виріс майже в два рази. В усіх інших областях відбулося, як правило, значне зменшення контингенту.

В цілому в Україні кількість студентів відокремлених структурних підрозділів зменшилася трохи більше, ніж у два рази. У більшому ступені, ніж в середньому в Україні, скоротилася чисельність студентів у Рівненській, Полтавській, Миколаївській, Одеській, Дніпропетровській, Сумській, Донецькій та Луганській областях, де контингент відокремлених структурних підрозділів знизився від 2,2 до 5 разів. В Запорізькій області зменшення розглядуваного показника відбулося у 16 разів.

Висновки. Таким чином, починаючи з другої половини першого десятиліття 2000-х років розпочалося поступове скорочення мережі відокремлених структурних підрозділів. При цьому останні втрачають свою роль у переважній більшості областей України. Але незважаючи на це, відокремлені структурні підрозділи продовжують відігравати примітну роль в системі вищої освіти України.

Рис. 5. Зміни чисельності студентів, що навчалися у відокремлених структурних підрозділах областей України, в період з 2004-2005 по 2017-2018 навчальні роки

Джерело: розраховано автором за даними Державної служби статистики України

Бібліографічний список: 1. Рєвнівцева О.В. Система вищої освіти України: фінансові аспекти сучасних проблем розвитку / О.В. Рєвнівцева // Демографія та соціальна економіка. – 2010. – 2 (14). С. – 36-45. 2. Вхідження національної системи вищої освіти в європейський простір вищої освіти та наукового дослідження: моніторинг. дослідж.: аналіт. звіт / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. Фонд дослідж. освіт. політики»; кер. авт. кол. Т.В. Фініков. – К.: Таксон, 2012. – 54 с. 3. Куцурубова Е. Умовляння реалізації господарських прав філіалами вузів (направлення дослідження) / Е. Куцурубова // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 1. – С. 49-52. 4. Ломоносов А.В. Визначення цілей функціонування відокремлених підрозділів в менеджменті вищих навчальних закладів / А.В. Ломоносов // Збірник наукових праць УДМТУ. – Миколаїв: УДМТУ. – 2003. – № 7 (393). – С. 36-43. 5. Ломоносов А.В. Оцінка ступеню реалізації функцій відокремлених структурних підрозділів

вищих навчальних закладів / А.В. Ломоносов // Економіст. – 2007. – № 11. – С. 48-51. 6. Ломоносов А.В. Структурні складові комплексного аналізу діяльності відокремлених структурних підрозділів вищих навчальних закладів / А.В. Ломоносов // Економічний аналіз: Збірник наукових праць Тернопільського національного економічного університету. – Випуск 2 (18). – Тернопіль: Економічна думка. – 2008. – С. 120 – 122. Єд. 7. Єдина державна електронна база з питань освіти. 2018. URL: <https://info.edbo.gov.ua/> (дата звернення: 12.10.2018). 8. Рішення колегії міністерства освіти і науки України від 1 лютого 2008 р. Протокол № 1 / 3 – 6. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr3_6290-08 (дата звернення: 12.07.2018). 9. Щодо оптимізації мережі вищих навчальних закладів Лист МОН № 1/9-616 від 28.11.14 року. URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/44209/ (дата звернення: 15.07.2018). 10. Щодо скорочення мережі вищих навчальних закладів. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/usi-novivni-novini-2015-06-03-shhodo-skorochennya-merezhi-vishhix-navchalnix-zakladiv> (дата звернення: 12.07.2018).

В статье рассмотрены изменения, которые состоялись в системе отделенных структурных подразделений заведений высшего образования Украины, начиная со второй половины первого десятилетия 2000-х годов, когда началось постепенное сокращение их количества. Приведена динамика количества отделенных структурных подразделений заведений высшего образования Украины, которые осуществляли подготовку специалистов за первым (бакалаврским) и вторым (магистерским) уровнями, в том числе государственной и других форм собственности. Для количественной оценки изменения состояния и значения отделенных структурных подразделений для регионального образования проанализирована динамика численности студентов, которые учатся в них.

Ключевые слова: высшее образование, проблемы высшего образования, заведения высшего образования, отделены структурные подразделения заведений высшего образования, сеть отделенных структурных подразделений заведений высшего образования.

O.E. Lomonosova. Transformation of the network of separated structural subdivisions of higher education institutions in Ukraine. The article depicts the changes that took place in the system of separated structural subdivisions of higher education institutions (HEIs) in Ukraine, which began in the second half of the first decade of the 2000s when their number started to reduce gradually. The dynamics of the number of separated structural subdivisions of higher education institutions in Ukraine, which trained

specialists for the first (Bachelor's) and second (Master's) degrees, including state and other forms of ownership, is presented. For quantification of changes of significance and status of the separated structural subdivisions for regional education, the dynamics of the number of students has been analyzed.

The subject of the study is the system of separated structural subdivisions of higher education institutions in Ukraine.

The purpose of the paper is to analyze the transformation of the separated structural subdivisions of HEIs network in Ukraine.

The methodological framework of the study is a set of theoretical and empirical methods of cognition. The principal method of this research is the systematic method. In this research, we used the general and special scientific methods: statistical-economic, theoretical generalization, graphic-analytical and economic analysis techniques (comparison; clustering; use of absolute, relative and average values). The information base of the study is made up of materials from the State Statistics Service of Ukraine and the Ministry of Education and Science of Ukraine.

The results. The analysis of the changes in the network of separated structural subdivisions of higher education institutions as well as official documents of the Ministry of Education and Science of Ukraine, showed that the number of separated structural subdivisions in 2008-2018 reduced almost twice. The main reasons for this phenomenon became the increase of state requirements for conducting educational activities and ensuring the proper quality of education, the demographic crisis in Ukraine and a sharp reduction in the number of school-leavers.

To obtain an accurate and complete picture of changes in separated structural subdivisions' status and significance, it is proposed to consider the number of students studying there.

The analysis of the higher education system in the regional aspect has shown that in twenty regions of Ukraine there has been a decrease, and in five (out of twenty-five regions of Ukraine, including Kyiv), an increase in the number of students of separated structural subdivisions. In general, despite the overall decrease in the number of students of separated structural subdivisions, they continue to play a notable role in the system of higher education in Ukraine.

Keywords: higher education, problems in higher education, higher education institutions, separated structural subdivisions of higher education institutions, network of separated structural subdivisions of higher education institutions.

Стаття надійшла до редакції: 09.11.2018 р.